

OSSERVATORIO LETTERARIO

*** Ferrara e l'Altrove ***

Magyar nyelvű online melléklet - Supplemento online in lingua ungherese
<http://www.osservatorioletterario.net> - <http://xoomer.virgilio.it/bellelettere/> - <http://www.testvermuzsak.gportal.hu>

Ferrara, 2008. május 14., szerda

Legutóbbi olvasmányélményeim

Aki irodalommal, könyvekkel foglalkozik szakmájából adódóan, szerencsés embernek mondható, mert rengeteg könyvet olvashat, csak beleférjen az idejébe. Ha szakmaszerető, s nem szükséges rosszként éli azt, akkor nem is munka, hanem szórakozás az ilyen jellegű olvasás is. (Itt most nem térek ki arra a negatív jelenségre, hogy sok kritikus tulajdonképpen el sem olvassa a könyvet, amiről kritikát ír, ami sajnos világjelenség.) De emellett saját szórakozásból, nem szakmai indíttatásból olvasni már nehezebb ügy a tirann idő miatt, ami sohasem elég, különösen, amikor ezerfelé kell szétszaggatnunk magunkat a mai frenetikus életritmusú világunkban. Mi nők meg különösképpen. Arról meg nem is szólva, ha a megszokott életritmusunkból kikököntetnek bennünket a nem várt események, amelyek leginkább kellemetlenek, sokszor tragikusak s ilyenkor ráadásul, ahogy mondani szokták, a baj csőstől jön.

A sok viszontagság ellenére - ami a közelmúltban ért és tart is - a nagybőjt utolsó három hetének hétvégi napjain, szombaton és vasárnap volt lehetőségem saját szórakozásomra is elolvasni három vaskos könyvet: kettőt Khaled Hosseinitől („Il cacciatore di aquiloni”, Mille splendidi soli”), egy Szabó Magda-könyvet („Mondjátok meg Zsófikának”, ezt a munkáját sosem olvastam, csak most, március eleji villám-hétfégi otthoni jelenésemkor vásároltam a fővárosunk közelében lévő Aushanban), egy vékonyabbat (Stefano Vestrini kisregényét: „Storia di Silvana” [Silvana története], bevallom ezt hivatalból is olvastam a kötelező, utolsó pillanatban befutott felkérésre kezdeményezett olvasást összekötöttem a kellemessel), s folyamatban van egy vaskos Dan Brown könyv olvasása („Il codice Da Vinci”), amihez már hosszú idő óta készülődöm, mert amikor ráértem volna, a családban valaki rajta ült. Szabó Magda könyve kivételével mindegyiket olasz nyelven olvastam ill. olvasom. Az elolvasott vaskos könyveket a nagybőjtre eső utolsó két hétvégén az említett napokon faltam fel, a 98 oldalas kisregényre elég volt egy rövid délután. Meg is lepődtem az olasz nyelvű olvasási ritmusomon, mert erre sosem figyeltem. Anyanyelvemen mindig nagyon gyorsan, 500-600 oldalas regényeket két nap alatt, legrosszabb esetben három nap alatt el tudtam olvasni, s ez a mai napig is fennáll. Természetesen a nehezen olvasható, unalmasan megírt vagy nehézkes stílusú könyvekre ez nem vonatkozik. Nos a meglepő élményem az volt, hogy ugyanez fennáll az olasz szövegű regények olvasásakor is. Erre nem figyeltem fel a munkám során, nem méricskéltem, hiszen a „milliárdnyi” olvasnivaló mellett ez fel sem merült bennem: hajtott a határidő-hajcsár, hogy azon belül el kell készülnöm nemcsak a saját írományaim elkészítésével, hanem a teljes lapszerkesztési- és kiadási munkálatokkal és a sok munkától, az emiatt fejem felett csapkodó hullámoktól szinte összefolytak a napok, éjt nappallá téve hajtottam. Hogy a Szabó Magda vaskos könyvét szombaton és vasárnap (délutántól éjfélig) elolvastam - leszámítva a főzési és háztartási hétfégi tevékenységeket -, ezen nem is csodálkoztam. De amikor a két olasz nyelvű Khaled-könyvvel is így jártam, bizony ugyancsak meglepődtem magamon, s meg is állapítottam magamban, hogy bizony nem megvetendő teljesítmény. Most csak az Észak-Kaliforniában élő afgán orvosíró könyveiről szólnék.

Khaled Hosseini 2003-ban megjelent első regénye, a „Sólyomvadász” (Piemme kiadó, 390 l. 17,50 €) volt - olaszról szó szerint lefordítva így hangzik -, második az olvasási sorrendben. Otthon „Papírsárkányok” címmel fut a hazai sikeres könyvlistákon, de lehetne csak „Sárkányvadász”-nak is fordítani. Olaszországban harminckilenc kiadást ért meg, s még most is nagy a sikere a 14 évtől kezdődően felfelé minden korosztályban. Ez különösen nagy szó az olvasni nem szerető, nem olvasó Itáliában. A hazai kiadás erénye - ahogy olvasom az erről szóló ismertetőket - hogy a regény végén egy valóságos kis szótár segíti az afgán kifejezések megértését. Ez az olasz kiadásokból hiányzik, így a megértés szempontjából, ha nem tudtam kikövetkeztetni, nekem kellett utánanéznem. Az olasz fordításból kiindulva egyszerű, közvetlen stílusban megírt regény, olvasása során szinte az az érzése az embernek, hogy maga az olvasó

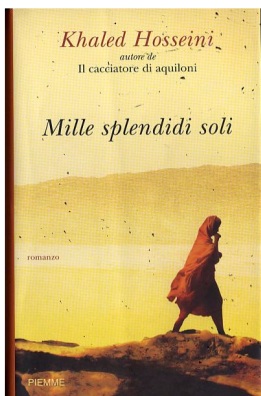
található afgán földön s az átélt emlékeit, élményeit felidézve meséli el. Nekem ez volt a benyomásom az olvasása során. Érdekfeszítő és szinte felelevenítette bennem azokat az érzéseket, amelyeket a 70-es években Afganisztánról hallott és látott hírek váltottak ki bennem - ezekben az években még Magyarországon éltem diákéveimet -, majd pedig, amikor itt Olaszországban hallhattunk Afganisztán helyzetéről, a talibánokról és az ehhez fűződő szörnyűségekről. A könyv jogosan kapta az alábbi kritikai

megjegyzéseket: „Egy felejthetetlen, emóciókat kiváltó könyv, mint kevesek.” (Isabel Allende), „Egy rendkívüli erejű regényben a történelem rettenetes hulláma dönti romba a szereplők életét.” (People) „Egyetlen hibája van ennek a könyvnek: túlságosan gyorsan felfalható.” (Amazon.com). És így igaz, magam is tanúsíthatom. Megjelent egy, a kritikusok által is éljenzett remeknek minősített film a könyvről, olasz honban is reklámozzák. Most még nem nézem meg, mert nagyon friss a saját élményem, megvan a magam képzeletbeli filmje: kisgyermekkoromtól fennmaradt az a szokásom, hogy olvasáskor szinte magam előtt látom a jeleneteket, úgy olvasok, hogy ugyanabban a pillanatban látom is, mintha egy film peregne le előttem. Nem akarom a képzeletem szülte „filmem” vizuális benyomásait most módosítani. Majd később, néhány hónap elteltével megtekintem a filmet is, ha még műsoron lesz. Ha nem az sem baj. A könyv adta élmény fontosabb számomra, mint az abból készült akármilyen nagyszerű filmé.

Azt mondják, az idő begyógyítja a sebeket, de nem így Amir számára, akinek a múlt nem más, mint egy őt mindenkor üldözni kész, a legváratlanabb helyzetekben üstökön ragadó, hosszú karmú szörnyeteg. Sok év eltelt attól a naptól, amikor Kabul egyik sikátorából származó, gyermekkori, babaarcú barátjának – akiről később kiderül, hogy tulajdonképpen féltestvére volt, ami eddig mindenki előtt ismeretlen volt, nagy titok -, Hasszánnak véglegesen megváltozott élete. Azon a napon Amir – gyávaságból - egy szörnyű bűnt követett el vele szemben, baráthoz nagyon is méltatlan viselkedése révén, azzal szemben, aki Amirért, ha kellett, gondolkodás nélkül tűzbe tette volna a kezét, mert önzetlen, határtalan, baráti szeretettel és hűséggel kötődött hozzá, anélkül, hogy tudott volna a féltestvéri mivoltukról.

Amikor San Francisco-i otthonában telefonon felkeresik Amirt, azonnal tudja, hogy nincs más választása: haza kell térnie Afganisztánba felkutatni Hasszán fiát, és ezzel számot adni régi nagy bűnéről, amivel eddig nem vetett számot. Hazatérve nemcsak lelkiismeretének kísérteteivel kell megküzdenie, hanem a szemé elé táruló mindent romba döntő erőszakos és önmagából kifordult, eltorzult világgal is, ahol a nők láthatatlanok, a szépség törvényen kívüli és nem röpködnek többet a papírsárkányok.

Harminc évnyi afgán történet pereg le a szemünk előtt, a monarchia végétől az orosz (akkor szovjet) invázióig, a talebánok rezsimjétől napjainkig megismerhetjük az afgán nép közelmúltját és jelenét, s e bennünket magával ragadó könyv lapjain keresztül sokkal jobban közelebb kerül hozzánk egy eddig számunkra ismeretlen ország, nép reális története, mint bármely száraz nyelvezetű, unalmas történelemkönyv tanulmányozásakor, vagy a Tv-híradók híreinek hallatán.

A második regényét, a "Mille splendidi soli" címűt („Thousand Splendid Suns”), - szó szerinti fordításban „Ezer ragyogó nap” - (Piemme Kiadó, 432 l. 18,50 €). 2007-ben publikálták az U.S.A.-ban, s ugyanebben az évben jelent meg Olaszországban is. Magyarul talán a „Ragyogó (csillogó) napsugarak” címet adnám. Eddigi kutatásaim eredményeként úgy tudom, hogy hazánkban még nem olvasható ez a regény. E könyv helyszíne Afganisztán közelmúltja, valamint a máig fennálló kaotikus és kegyetlen közege. Két nő történetén keresztül bontakozik ki előttünk a közelmúlt Afganisztánja: az idősebb, 1959-ben született Mariamén, akit egy kegyetlen férfihez kényszerítettek még gyermeklány korában, ám 27 éves házasságban nem tudott fiút szülni, ezért férje új, fiatal feleséget hoz a házba, a jóval fiatalabb Lailát. A generációs különbségek, s más-más szerelemfelfogásuk ellenére a történelem sodrása, a háború, a családi környezetben elszenvedett brutális bántalmazások sorozata összekovácsolja őket. Viszonyuk egyszerre lesz „testvéri, illetve akár anyáé

és lányáé. Életútjukon keresztül bepillantást nyerünk az afgán társadalom mindennapjaiba, az embertelen, nőket kizsákmányoló és szinte rabszolgasorsban tartó, minden jogaiktól megfosztott kegyetlen, despotikus, különösen nőket elnyomó, testileg és lelkileg megnyomorító afgán világba.

A 15 esztendő Mariam még sosem volt Haratban. A hegy csúcsán, a fából épült 'kolbá'-ból szemlélte a távoli minareteket és minden héten izgalommal várta a csütörtöki napot, mert ezen a napon jött el apja látogatóba, aki költőkről, csodálatos kertekről, holdra érkező rakétákról és a tulajdonában lévő moziüzemben vetített filmekről beszélt neki. Mariam szeretne szárnyakat, s így elrepülhetne apja otthonába, ahol, mint 'fattyú' azaz 'harami' nem szívesen látott teremtmény, mivel az ő befogadása a három feleségének és a tőlük származó tíz gyermekének a megalázása lenne egyazon tető alatt élni vele: az apa, Jalil és szolgálója, Nana törvénytelen gyermeke. Mariam szeretne iskolába járni, tanulni, de édesanyja szerint ez olyan haszontalan dolog lenne mint a köpöcsésze örökös fényesítése. Arra tanítja Mariamot, hogy egyetlen dolgot kell elsajátítania: a túrást. 15. születésnapján gyalog elmegy apja otthonához, ahol az apa is visszautasítja, s így a kapu előtt tölti az éjszakát a szolgálótól kapott takaróval betakarva. Másnap az apja utasítására sofőrje hazaszállítja gépkocsival. Mariam édesanyját felakasztva találja, aki többször mondta lányának, ha Mariam őt elhagyja, öngyilkos lesz. Beváltotta ígéretét, mert azt hitte, hogy lánya végleg elment hazulról. Ezután apja családjá magához veszi addig, amíg férjhez nem tudják adni. Így kényszerítették egy kegyetlen, ismeretlen, kabuli férfihoz, aki korát tekintve bőven apja lehetne, ha nem egyenesen nagyapja.

Laila Kabulban született, a forradalom éjszakáján, 1978 áprilisában. Csak két éves volt, amikor fivérei bevonultak a 'jihad'-ba, s éppen ezért a temetési szertartáson nem tud sírni, még könny sem szökik a szemébe. Laila számára az igazi fiútestvért Tariq jelenti, a szomszédok féllábú, protézissel járó kislánya, aki az emberek ellen eldugott gránátmezőn veszítette el az egyik lábát. Ez a nála valamivel idősebb fiúcska

megvédi az őt bántalmazó kortársaival szemben, ő a játszótársa, akitől megtanulja a közönséges szavakat paszthu nyelven és minden este fényjeleket küld neki az ablakból jó éjszakát kívánván. Szerelem is szövődik kettőjük között, sőt titkolt szerelmi viszonyuk is lesz, de a háború miatt a fiú családja Pakisztánba menekül és elválnak egymástól, bár egyik sem felejt el a másikat. A viszontlátásig sok tragikus esemény, intrika történik mind a társadalmi-, mind a családi szférában...

Mariam és Laila közötti nagy különbség nem is lehetne nagyobb, de a mindennapi élet küzdelmei, a háború a legelképzhetetlenebb módon hozza össze őket. A két női sors összefonódásából bontakozik ki egy békét kereső ország elfelejthetetlen történelme, ahol az egyetlen menekülési lehetőségnek a barátság és a szerelem látszik... Az egyik feleség odáig jut a kegyetlen ütlegetése során, hogy minden erejét összeszedve, védekezésből a kegyetlen férj gyilkosává válik egy olyan világban, ahol ennek ellenére, ha nincs férfitanú a férj kegyetlenségére, a női tanúskodás semmit sem érven a gyilkosságot önvédelemből elkövető asszonyt halálra ítélik: megkövezik...

Khaled Hosseini egy diplomata és egy tanárnő fia, 1965-ben, Kabulban született, utolsóként az öt testvér között. A szovjetek Afganisztánba behatolásakor, 1980-ban politikai menedékjogot nyer az Amerika Egyesült Államokban és a családja a kaliforniai San Joséban telepedett le, ahol ma is ott él feleségével és két gyermekével. San Diegóban, a Tudományegyetemen orvosi diplomát szerzett. A fent említett első regénye olaszországi nagy sikerét az eladott egymillió példány jelzi.

B. Tamás-Tarr Melinda

Javítás: 2008. május 14. 23:44